

адресанта та адресата аксіологічному та аргументативному аспектах.

Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні етномаркованих особливостей вербалізації концептів ITALIA, FELICITA в особистісно-орієнтованому та статусно-орієнтованому спілкуванні представників італомовного соціуму.

1. Константинова І.Г. Італійські прислів'я та їх російські аналоги – СПб: КАРО, 2006. – 368 с. 2. Крижановська М. В. Мовленнєві чинники формування дискурсивного простору італійських ток-шоу (на матеріалі сучасної італійської мови): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.02.05 "Романські мови" / Марія Віталіївна Крижа-

новська; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Київ, 2010. – 245 с. 3. Приходько А. М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики / Анатолій Миколайович Приходько. – Запоріжжя : Прем'єр, 2008. – 332 с. 4. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / Олена Олександрівна Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2006. – 716 с. 5. Шевлякова Д. А. Отрицательная национальная идентичность итальянцев. Политический компонент / Д. А. Шевлякова // Сб. науч. трудов каф. итал. яз. и регионоведения Московск. гос. ун-та. – М.: Ленанд, 2006. – Вып. 2. – С. 3 – 21. 6. Rosselli R. Dizionario di base della lingua italiana / Renato Rosselli, Roberto Eynard. – Torino: Edizioni Remo Sandron, 1996. – 1229 p. 7. Dizionario dei sinonimi e dei contrari [a. c. di Gentili Caterina]. – Verona: Grafiche BUSTI, 2005. – 370 p.

Надійшла до редколегії 27.09.11

ГЕРМАНСЬКІ МОВИ

О. Малікова, доц.

КОГНІТИВНИЙ СТИЛЬ ЯК ПРОЯВ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ БОГОСЛОВА

В статті розглядаються особливості когнітивного стилю як прояву мовної особистості богослова на матеріалі роману Юліани Норіджської "Одкровення божественної любові".

Ключові слова: когнітивний стиль, мовна особистість, богослов

В статье рассматриваются особенности когнитивного стиля как проявления языковой личности богослова на материале романа Юлианы Нориджской "Откровения божественной любви".

Ключевые слова: когнитивный стиль, языковая личность, богослов

The article deals with peculiarities of cognitive style as manifestation of language personality of theologian. "Revelations of divine love" by Julian of Norwich is used as material of the research.

Key words: cognitive style, language personality, theologian

Питання про методологічні засади лінгвоперсоналогії – науки, що вивчає феномен мовної особистості, поки що залишається недостатньо розробленим, оскільки в сучасному мовознавстві особистість поки ще не стала рівноправним із мовою об'єктом вивчення, залишаючись, за словами Ю.Н.Караулова, прихованим, невиявленим, а іноді і неусвідомленим предметом дослідницького інтересу. Але останнім часом мовознавці більш рішуче звертаються до людини, пильніше розглядають мовні й мовленнєві особливості окремої особистості та надають більш вагоме значення антропоцентричному аспекту вивчення мови.

Метою даної статті є виявлення особливостей мовної особистості богослова на снові аналізу когнітивного стилю Юліани Норіджської, автора одного з видатних творів християнської літератури середньовіччя – "Revelations of Devine Love" (1373).

Сучасне мовознавство розглядає категорію мовця в різних аспектах: "людина, яка говорить", "комунікативна особистість", "мовна особистість", "мовленнєва особистість". Родовим поняттям до інших трьох понять є "людина, яка говорить", оскільки в кожен момент своєї комунікативної діяльності людина є одночасно комунікативною особистістю, мовною особистістю, мовленнєвою особистістю. Дослідження мовної особистості як носія мови, який розглядається з точки зору його здатності до мовленнєвої діяльності, обумовлює вивчення як структури мовної особистості, так і її мовної реалізації. Прояв інтересу до особистості мовця, його мовної й дискурсивної реалізації, а також культурного середовища, в який дана особистість сформувалася і в якій здійснюється її мовна діяльність, є характерною рисою сучасної антропоцентричної наукової парадигми. Антропоцентризм як принцип сучасного мовознавства виявляється в тому, що людина стає точкою відліку в аналізі тих чи інших явищ [1, с. 212]. Але про яку людину йде мова? Про людину, яка походить від мавпи, за теорією Дарвина, або про людину, яка створена Богом? Відповідь саме на це питання містить різницю в оцінці самої людини й її діяльності, в тому числі й мовленнєвої. Тому вважаємо за доцільне використовувати теоцентри-

чний підхід до філологічних досліджень, який дозволяє зрозуміти й вивчати мовну особистість з урахуванням основних світоглядних уяв самої особистості. На відміну від антропоцентричної парадигми, яка визначає підхід до вивчення мови як світу, який лежить між світом зовнішніх явищ й внутрішнім світом людини із традиційним посиленням на В. фон Гумбольдта, теоцентрична парадигма визначає людину і мову як творіння Боже із посиланням на Біблію і вчення святих отців

У центрі уваги антропоцентричної лінгвістики знаходиться мовна особистість, тобто людина в її здатності до породження і розуміння мови. Мовна особистість, за Ю.М.Карауловим, маніфестується як багатосаровий і багатокомпонентний набір мовних здібностей і вмінь [2, с. 37]. Оскільки "за кожним текстом стоїть мовна особистість" [2, с. 27], здається природним при її описі враховувати комунікативно-змістовні, формально-мовні, структурні та особистісно-орієнтовані характеристики її мовних відтворень. У концепції Ю.М. Караулова мовна особистість має три рівні: нульовий, лінгвокогнітивний, прагматичний/мотиваційний. У даному дослідженні увага зосереджена на лінгвокогнітивному рівні, який передбачає виявлення і встановлення ієрархії змісту і цінностей мовної моделі світу. Цей рівень також передбачає розширення значення і перехід до знань, а значить, охоплює інтелектуальну сферу особистості, даючи досліднику вихід через мову, через процеси говоріння і розуміння до знання, свідомості, процесів пізнання людини. На лінгвокогнітивному (тезаурусному) рівні в якості одиниць розглядаються узагальнені (теоретичні чи життєві) поняття, концепти, ідеї, які виражаються тими самими словами нульового рівня, але мають дескрипторний статус. В якості стереотипів на цьому рівні виступають стандартні зв'язки між дескрипторами, що знаходять вияв в узагальнених висловлюваннях, дефініціях, афоризмах, крилатих виразах, прислів'ях та приказках, з усього різноманіття яких кожна мовна особистість обирає саме ті, що висловлюють непохитні для неї істини, які, значною мірою, відображують та визначають її життєві доміанти. Слід наголосити, що власне мовна особистість починається з лінгвокогнітивного (тезаурус-

ного) рівня, оскільки починаючи саме з цього рівня можливим стає індивідуальний вибір, особистісні пріоритети. А нульовий рівень сприймається кожною мовною особистістю як даність, і будь-які індивідуальні творчі потенції особистості, що виявляються у оригінальності словосполучень та нестандартності асоціацій, не в змозі змінити цю генетично та статистично обумовлену даність. Найвищий, прагматичний/мотиваційний рівень мовної особистості більш схильний до індивідуалізації, і тому є найменш визначеним за своєю структурою. Тим не менш, можна припустити, що і цей рівень складається з тих самих трьох типів елементів – одиниць, відношень та стереотипів. Орієнтація одиниць мотиваційного рівня є прагматичною, і тут варто говорити про комунікативно-діяльнісні потреби особистості. На думку Ю. Караулова, необхідність висловитися, прагнення впливати на реципієнта, потреба у додатковій аргументації та бажання отримати інформацію обумовлені прагматичними причинами.

Поняття "мовна особистість" вивчають в сучасному мовознавстві як систему "особистісних" феноменів (В. Красних), мовну та мовленнєву особистість (Ю. Прохоров), етносемантичну особистість (С. Воркачов), елітарну мовну особистість (О. Сиротиніна), мовну особистість західних та східних культур (Т. Снітко), словникову мовну особистість (В. Карасик), емоційну мовну особистість (В. Шаховський). Досліджують менталітетні та дискурсивні властивості мовної особистості (К. Сєдов), типи мовних особистостей, зокрема здійснили спробу визначення дискурс-портретів комунікантів на основі комунікативно-функціональної моделі дискурсу (П. Зернецький), виокремлюють і описують авторитарну мовну особистість (О. Пушкін, П. Крючкова), акцентуовані мовні особистості (Я. Бондаренко) тощо. Однак, незважаючи на поширеність цього поняття у працях дослідників, дотепер немає єдиного узагальнення й осмислення різних його розумінь, а також комплексу характеристик мовця як учасника комунікативного процесу.

Для даного дослідження представляє інтерес така здатність мовної особистості, як словесне самомоделювання, тобто створення мовного автопортрета (дана проблематика розробляється, зокрема, С.Є. Нікітіною). Такий автопортрет може бути поліінформативним, що включає багатоглибкий характеристику індивідуального способу мовного осмислення картини світу, стратегії використання слова, або відтворювати домінуючу ознаку образу свого "я" як мовної особистості.

Дослідження специфіки мовної реалізації мовної особистості та сприйняття її реципієнтами привело мовознавців, зокрема М.В. Карнаухову до використання понять "мовний портрет" і "текстовий портрет". Аналіз твору дозволяє виявити не тільки наявні в ньому тимчасові та культурологічні маркери, але і деякі індивідуальні психологічні характеристики автора, які в сукупності формують своєрідний "текстовий портрет" письменника. Таким чином, дослідження мовної особистості як носія мови, взятого зі сторони його здібності до мовної діяльності, обумовлює вивчення як структури мовної особистості, так і її мовних реалізацій. З цим пов'язане вивчення таких феноменів, як мовна особистість, комунікативна особистість, мовний портрет, текстовий портрет, стиль мовної особистості, в тому числі й когнітивний.

Поняття *когнітивного стилю* з'явилося у психоаналітичній традиції для опису стабільних індивідуально-своєрідних способів прийому інформації, а також характеристик, що впливають на протікання різноманітних пізнавальних процесів. Основними аспектами значення когнітивного стилю вважають індивідуально-специфічний спосіб поведінки, сукупність відмінних рис творчості

певного автора; відносно стійкі індивідуальні особливості пізнавальних процесів суб'єкта, що виражаються в пізнавальних стратегіях, які він використовує; спосіб переробки інформації проявляється більше там, де є дія (реальна поведінка) [3, с. 17].

Сучасне розуміння сутності та функцій когнітивного стилю особистості полягає в інтерпретації його як системи індивідуальних та індивідуально-типологічних особливостей набуття психологічного досвіду. У когнітивній лінгвістиці це поняття співвідноситься зі стилем передачі інформації, поведінкою особистості в різних ситуаціях спілкування. Когнітивні стилі – це індивідуальні способи переробки інформації про своє оточення у вигляді індивідуальних відмінностей у сприйнятті, аналізі, структуруванні, категоризації та оцінюванні того, що відбувається [4, с. 38].

Когнітивний стиль є культурно й релігійно специфічним, оскільки представники різних культур і релігій сприймають світ по-різному. Когнітивний стиль – це результат взаємодії індивідуальних особливостей процесів прийому та переробки інформації людиною, які постійно проявляються при вирішенні пізнавальних завдань.

У процесі пізнання світу і пізнання Бога вирішальну роль відіграє розумова активність людини, що виявляється у цілісній, особистісній позиції щодо буття світу і Творця цього світу. Найважливіший засіб пізнання – мова, що відбиває сукупність найскладніших суб'єктивних відношень та явищ існуючої дійсності. Мова не виражає вже готову думку, а створює її, не відображає певне світобачення, а є його складовою. Людина, пізнаючи реальний світ, що відображається в її свідомості і утворює систему знань, ніби вибудовує в собі картину світу, своєрідною формою реалізації якої є мова. Як зазначає Г.В. Колшанський, витворена модель світу є результатом розумової діяльності суб'єкта і належить тільки йому. Сприйняття навколишньої реальності певним чином переживається індивідом, відбивається в його думках, почуттях і формується за допомогою мовних знаків. Суб'єктивний характер мовних явищ визначається їх здатністю виражати "або цілком суб'єктивні відчуття людини, або, поєднуючись з певною об'єктивною інформацією, відбивати елементи індивідуальної оцінки цієї інформації" [5, с. 16].

Цілеспрямованим і творчим, а не дзеркальним відображенням світу Божественного одкровення, саме картиною, тобто інтерпретацією, актом розуміння, є релігійна картина світу богослова. Накопичення богословських знань, духовного досвіду, пошук істини, всебічне і глибоке знання Священного Писання, духовної спадщини святих Отців церкви визначають мовно-естетичну цілісність теологічного тексту, в якому крім висвітлення теологічних понять, церковних догматів, представлене й образне мислення, марковане особистістю письменника-богослова. Проникнути у справжній зміст твору можна лише ретельно вивчивши його мовну форму, що є єдиною доступною об'єктивному дослідженню реальністю, предметним буттям змісту. Як зазначає В.В. Кожинов, досліджувати матеріал мови, що став ґрунтом творчої діяльності письменника, можна лише на широкому тлі лінгвістичних та стилістичних фактів і понять [6, с. 49–50].

Одним із них є індивідуальний стиль письменника-богослова, що будучи залежним і одночасно випереджуючи тенденції колективної свідомості, відбиває пошуки нового індивідуального бачення й емоційно-оцінного ставлення до духовного життя, нової системи мовно-виражальних засобів. Системний підхід до вивчення мови теологічного твору передбачає урахування індивідуального стилю письменника-богослова, що віддзеркалює набутий духовний досвід, слідування естетичним нор-

мам, які вироблені дискурсивною спільнотою християн. Вивчення авторського стилю зосереджується на особливостях художньо-образного мовомислення.

Особливості християнського світобачення письменника-богослова відображаються у мовній тканині творів, що формується індивідуальними засобами літературної мови і зберігається у вигляді текстів. Лінгвокогнітивний й стилістичний аналіз творів християнської богословської літератури передбачає вивчення їх мовного матеріалу, використовуючи який письменник-богослов моделює лексичні засоби і текстові структури відповідно до внутрішнього стану та власної релігійної картини світу. Такий аналіз дозволяє встановити художньо-естетичну і смислову значимість окремих елементів мовної структури, визначити функціональну роль видозмінених у контексті одиниць.

Для такого дослідження великий інтерес становить творчість Юліани Норіджської, першої жінки-письменниці в історії англійської літератури, автора одного з видатних творів християнської літератури середньовіччя – "Revelations of Devine Love" (1373) – книги, яка здобула звання одного з видатних богословських творів і принесла Юліани світове визнання. Ця книга, за словами Калліста Уера, мітрополіта Дюклійського, є виключною через свою мудрість і проникливість. Юліана досліджує глибокі таємниці християнського життя і в той же час її мова відрізняється простотою й прямою, сповнена практичності й здорового глузду. "Revelations of Devine Love" – це перший релігійний трактат, який був написаний англійкою і вважається самим глибоким релігійним текстом англійського Середньовіччя. За словами Еймона Даффі, професора церковної історії Кембриджського університету, в основі цієї книги лежить тринітарне і інкарнаційне богослов'є, глибоко раціональне й самобутнє [7, с. 13]. "Revelations of Devine Love" – це детальне міркування про смисл візіонерського досвіду, переживання Страстей Христових. Юліана застосовувала творчий підхід до тлумачення церковно-богословської спадщини церкви Сходу і Заходу. Вона розуміє страждання і смерть Христа як акт волевиявлення нероздільної Трійці заради відновлення в людині спотвореного образу Божія. Вона знає ціну реальності диявольської спокуси, вірить, що істина молитва – це життя Бога Сина, яке вкорінено Святим Духом в християнині, вона сподівається і молиться про відновлення всього творіння, але й знає, що має бути і Суд. Все, що пише Юліана сповнено ключовими темами Історичного Християнства. Однак, як зазначає Калліст Уер, деякі моменти "Одрокровення" Юліани відображають скоріше точки зору латинського християнства, а ні православну традицію. Наприклад, вона надає особливе значення Хресту Христову, Його стражданням, і майже не торкається теми Преображення і Воскресіння. Разом з тим Юліана не заперечує силу і славу воскреслого Господа. Незважаючи на формальне припинення відносин між Папством і Православною церквою, латинський захід зберіг у своєму духовному житті багато православних традицій. Таким чином, Православ'є як таємне, але живе джерело, продовжило своє існування на середньовічному Заході, про що свідчить православна за своєю суттю праця Юліани Норіджської.

В текстах "Одрокровень" спостерігається поєднання універсальності й родинності. Дім був цариною жінки, місцем скорочення дистанції між людьми, місцем, де народжувались і навчалися діти, затишним місцем тепла, відпочинку. Тому Бог, який відвідав Юліану вдома – це Бог "домашній" (*homyly*), який проявляє до людей свою "домашність" (*homelyhede*) у значенні абсолютної доброти, вишого рідства. Тему "домашності" Бога продовжує міркування про те, що Бог – це не лише наш Отець, але й Мама. Ідея

Божественного материнства є відміною рисою когнітивного стилю Юліани. Ця тема отримала найбільш детальний й переконливий розвиток саме під пером норіджської затворниці. Використання когнітивної метафори Бог – Мама надало можливість Юліані не лише підсумувати попередню культурно-богословську традицію, але й збагатити її, виходячи із власного досвіду й отриманого одкровення. На основі вже існуючих тлумачень божественного материнства Юліана конструює своє пояснення. Вперше вона торкається цієї теми, коли говорить про Святу Церкву як про свою мати, а потім про те, що церков – це Христос. З цього моменту отождолення Христа й Матері стає логічно можливим: *& he will that we taken us mytyly to the feith of holy Church, & fyndyn there our dereworthy Moder in solace of tref Understanding with al the blissid Common, ffor on singlar person may often tymes be broken, as it semyth to selfe, but the hole body of holy Church was never broken ne never shall withouten end & therefore a sekir thing it is a gooc & a gracious to willen mekely & mytyly ben susteynd & onyd to our Moder holy Church that is Crist Iesus ffor the foode of mercy that is his dereworthy blood & pretious water is plentious to make us faire & clene, The blissid wound of our savior ben open & enjoyen to helyn us, the swete gracious hands of our Moder be redy & diligently aboute us, ffor he in al this werkyng usith the office of a kinde nurse & hath not all to don but to entendyn abouten the salvation of hir Child. It is his office to saven us, It is his worship to don it, & it is his will we knowen it, for he will we loven him swetely & trosten in him mekely & mytyly & this shewid he in these gracious words, I kepe the ful sekirly* (7, p. 345).

Материнство Христа займає важливе місце в богослов'ї "Одрокровеній": функції матері – це основна властивість Другої Іпостасі Трійці, Божественної Мудрості (*Sapientia*). Отець, Син і Дух визначаються як Отець, Мати й Господь й характеризуються як Могутність, Мудрість і Благість відповідно. Незважаючи на складність аналізу, який стоїть за цими визначеннями, вони не є абстрактними. Кожний позиція богослов'я Юліани вкорінений у повсякденному релігійному досвіді.

Божественне материнство включає в себе такі необхідні процеси, як народження, годування, одягання, виховання, втішання, захист й сцілення. Агонія на Хресті була актом народження людства через страждання Христа у можливість небесного блаженства. Тіло Христово перетворилось на животворне джерело годування людства. Мати дає дитині молоко, а Христос – своє святе причастя – найдорогоцінну й животвірну їжу. Слід нагадати, що порівняння молока й крові Христової було для того часу не літературним прийомом, а відображенням медичної теорії. Материнство не закінчується з народженням і годуванням. Людини росте, навчається ходити. Бог-Мати допомагає людині піднятися після падіння, втішає, зіцлює, виправляє зломане, очищує, прощає, й радіє тому, що дитина стає дорослою: *ffor in that tyme he shewid our frelte & our fallyngs our brekyngs & our nowtyngs our dispits & our outcastings; & all our wo so fer forth as me thowte it myght fallen in this life, & therwith he shewid his blissid myte his blissid wisdam his blissid love that he keypyth us in this tyme as tenderly & as swetely to his worship & as sekirly to our salvation, as he doith whan we are in most solace & comfort, And therto he reysith us gostly & heyly in hevyn, & turnith it al to his worship & to our joye withoute end, ffor his love suffrith us never to lose tyme, and all this is of the kind goodnes of god be the werkyng of grace. God is kynde in his being, that is to sey that goodnes that is kind it is God. he is the ground, he is the substance he is the same thing that is kindhede & he is very fader & very Moder of Kinde, & all kindes that he hath made to flouen out of him to werkyn his will it shall be restord & browte ageyn into him be the salvation of man throw the werking of grace.* (7, p. 347)

Юліана зображає Бога як ідеальну, архітипову Мати, підкреслюючи, що недосконалість земних матерів не означає неможливості материнства в тому вигляді, в якому воно описано в "Одкровеннях". Як у Євангелії Христос зазначає, що невірно називати отцем будь-кого. Окрім Бога (Мф.23:9), так і Юліана підкреслює: *this fair lovely word Modir, It is so swete and so kind of the self that it may ne verily be seid of none but of him and to hir that is very Moder of hym and of all* (7, p. 337).

"Одкровення" Юліани відповідає словам святих Отців Східної церкви, наприклад її слова про радість як частину нашого християнського досвіду нагадують слова Максима Сповідника, який проголошує, що Бог створив світ за ради взаємної радощі: "Бог, полнее всякой полноты, вызвал все существа к жизни не потому, что испытывал нужду в чем-либо, но для того, чтобы они могли иметь с Ним часть в соответствии со своей способностью, и чтобы Он Сам мог возрадоваться о Своих делах, видя их радость".

Отже, Юліану Норіджську можна назвати "радісним теологом", оскільки відмінною рисою її богослов'я й світо-

сприйняття є позитивний погляд на людину й на стосунки людини і Бога. Особистість Юліани Норіджської – це перехрестя основних англійських культурних й духовних напрямів зрілого Середньовіччя: жіночої релігійності, особистого благочестя, яке знайшло вираження у затворництві, а також становлення й розквіту літератури національною мовою. Наявність унікального авторського тексту дозволяє прослідкувати еволюцію цієї непересічної особистості, яка відбувається під впливом незвичайних обставин.

1. Кубрякова Е.С. Эволюция лингвистических идей во второй половине 20 века (опыт парадигмального анализа) Текст./ Е.С. Кубрякова // Язык и наука конца 20 века: Сб. статей. М.: Рос. Гос. Гуманит. Ун-т, 1995. – С. 144 – 238.с. 212). 2. Караулов Ю.Н. Русский язык и языковая личность/Ю.Н. Караулов. – М.: Наука, 1987.-263 с. 3. Славова Л.Л. Мовна особистість політика: когнітивно-дискурсивний аспект/ Л.Л. Славова. – Ж.: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2010. – 357 с. 4. Холодная М.А. Когнитивные стили о природе индивидуального ума: [2-ое изд.] /М.А. Холодная. СПб: Питер, 2004. – 384 с. 5. Колшанский Г.В. Соотношение субъективных и объективных факторов в языке./ Г.В. Колшанский. – М., 1975. – 160 с. 6. Кожин В.В. Слово как форма образа// Слово и образ. – М., 1961. – С. 49–50. 7. Julian of Norwich Revelations of Divine Love, M, 2010. – 547 p.

Надійшла до редколегії 27.09.11

Н. Марченко, доц.

МОВНО-СОЦІАЛЬНА КОНЦЕПЦІЯ ПОПОВНЕННЯ ЛЕКСИЧНОГО СКЛАДУ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ У ХХ СТ. (СТО НАЙПОПУЛЯРНІШИХ СЛІВ ХХ СТ.)

Розглянуто сто найпопулярніших лексичних одиниць ХХ ст. у Німеччині, обраних носіями мови, з погляду соціолінгвістичних досліджень. Мовні одиниці є словами як власного творення, так і запозиченими, а вживаються як у літературній, так і у професійній мовах.

Ключові слова: позамовний, узус, соціолінгвістичний, інтернаціоналізм, культура.

Рассмотрено сто популярных слова в ХХ в. В Германии, названных носителями языка, с точки зрения социолингвистики. Языковые единицы – это слова немецкого происхождения и также заимствования в языке. Они употребляются как в литературном, так и в профессиональном современном немецком языке.

Ключевые слова: экстралингвистический фактор, узус, социолингвистический, интернационализм, культура.

The article deals with the hundred popular words in Germany in the XX century. These lexical unities present the public opinion in the society. In accordance with the sociolinguistic aspect the lexical unities demonstrate both the German origin and the loanwords. The unities belong among the literary language and terms of the modern German language.

Key words: extra linguistic, usage, sociolinguistic, cognate, culture.

Кожен етап розвитку людства характеризувався ти-ми або іншими еволюційними та революційними процесами, внаслідок яких відбувалися у суспільстві та в житті індивідуума певні зміни. Часове та просторове співвідношення у характеристиці змін на сучасному етапі розвитку світоглядної позиції людини описано, детерміновано у багатьох наукових теоріях та концепціях, які як сприймаються, так і не сприймаються більшістю представників класу інтелектуальних *homo sapiens*. І відповідно, мова людини як основне знаряддя її спілкування так само, як і суспільні явища, зазнає еволюційних та, певною мірою, революційних змін і не тільки тому, що вона є знаковою системою у передачі будь-якого повідомлення буде-де і будь-коли, і будь-кому, а ще й тому, що мова є основним засобом, за допомогою якого й пропагуються ті ж ідеї у суспільстві одним індивідуумом або ж групою індивідуумів. К. Фарвіг [9, с. 64] наголошує, що "зміни у мові можна порівняти з еволюційними процесами в біології – і таку схожість розпізнав уже Чарльз Дарвін... А що охороняється й оберігається, буде існувати й надалі, а решта відійде у небуття".

У науковій думці визначено роль тієї або іншої епохи в історії людства: одне століття називають епохою Відродження, інше – Просвітництва, а ще одне відоме як століття великих географічних відкриттів. І кожний період розвитку людства характеризувався еволюційно-революційним поступом, який розглядається науковцями, можна сказати, з кращого боку і часто без посилань на негативні наслідки. Що ж стосується характеристики ХХ ст., то існує дві точки зору, які якраз і містять "позитивне" та "негативне" у своєму значенні. По-перше,

ХХ ст. – вік технічної революції, який "оспівається", за звичай, більшістю інтелектуальних представників людства як вік порятунку людини в її життєдіяльності, що, безумовно, "Так!", якби не було б атомної бомби, допінгу, автаназії, спіду... Публіцист Франк Шіррмахер [8, с. 93] наголошує, що ще в 1948 р. англійський письменник Джордж Орвелл написав роман "1984", який і до теперішнього часу вважається уявою-страхіттям технологічного майбутнього для людства. Історики дотримуються думки, що людина має завдячувати якраз Джорджу Орвелу за те, що людство ще не дожило до описаного письменником майбутнього. Хоча на початку ХХІ ст. ми вже маємо і "поліцію думок" [6, с. 14] у форматі розробленого програмного забезпечення для комп'ютерів, що читає думки людини за певними алгоритмами; вже маємо певну форму "двоємислія" [6, с. 17], що означає вміння одночасно дотримуватися двох протилежних переконань; маємо "новояз" – укр. "новомова" [6, с. 233], словник якого чи якої містить необхідні слова в повсякденному бутті і значення яких визначені набагато суворіше, оскільки всі розбіжності, відтінки смислу вичищені, аби такий словник не був придатний ні для літературних цілей, ні для філософських роздумів. До речі, така "новомова" існує нині у двох форматах: перший формат – рідна мова індивідуума у формі стандартизованої літературної норми, яка останнім часом чомусь виключає будь-які інші варіанти тієї ж мови, тобто – сформувався певний диктат, чи авторитарність, відносно користування мовцями різними мовними варіантами у тій або іншій комунікативній ситуації, на що вплинули відносно нові розділи мовознавства – стилістики та штуч-